

**LIETUVOS RESPUBLIKOS PARAMOS BŪSTUI ĮSIGYTI AR IŠSINUOMOTI
ĮSTATYMO NR. XII-1215 PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
PINIGINĖS SOCIALINĖS PARAMOS NEPASITURINTIEMS GYVENTOJAMS
ĮSTATYMO NR. IX-1675 17 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo Nr. XII-1215 pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) rengimą paskatinusios priežastys:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, kurio viena iš I prioriteto – darni, atsakinga ir sveika visuomenė – kryptių – skurdo, socialinės atskirties ir pajamų nelygybės mažinimas, užimtumo skatinimas;

2) siekis efektyviau spręsti asmenų ir šeimų (toliau kartu – asmenys) aprūpinimo būstu problemas;

3) sudaryti sąlygas savivaldybėms veiksmingiau teikti paramą būstui įsigyti ar išsinuomoti – mokėti būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją;

4) siekis paskatinti jaunas šeimas apsirūpinti būstu.

Įstatymo projekto tikslas – tobulinti esamą teisinį paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti reguliavimą, sudaryti palankesnes sąlygas asmenims, negalintiems savarankiškai apsirūpinti būstu, pasinaudoti parama būstui įsigyti ar išsinuomoti.

Įstatymo projekto uždaviniai:

1) įteisinti galimybę savivaldybėms socialinio būsto fondo plėtrą vykdyti pernuomojant rinkoje iš fizinių ar juridinių asmenų išsinuomotą tinkamą būstą ir taip asmenis aprūpinti socialiniu būstu;

2) atsižvelgiant į tai, kad, teikiant subsidijas valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito daliai padengti ir mokant išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją, remiamas nuosavo būsto įsigijimas, suvienodinti teisinį reglamentavimą, susijusį su parama būstui įsigyti, išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją priskiriant prie paramos būstui įsigyti formų ir asmenims, kurie nori pasinaudoti išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija, taikant tokius pačius reikalavimus, kaip ir norintiems gauti valstybės iš dalies kompensuojamą būsto kreditą;

3) užtikrinti, kad asmenys, gaunantys minimaliąją mėnesinę algą, kurios nepakanka būstui įsigyti, neprarastų teisės kreiptis dėl socialinio būsto nuomos, o asmenims, kurių pajamos didesnės, tačiau nepakankamos pasinaudoti parama būstui įsigyti, suteikti galimybę kreiptis dėl būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos;

4) nustatyti, kad neįgalieji, likę gyventi kartu su savo tėvais, taip pat globėjai (rūpintojai) su kartu gyvenančiais globojamais (rūpinamais) asmenimis, kuriems nustatyta globa (rūpyba), atsižvelgiant į juos siejančius ryšius ir gyvenimo kartu faktą, gali būti laikomi šeimos nariais nereikalaujant teismo sprendimo, pagal kurį jie pripažįstami šeimos nariais;

5) didinti asmenų, laukiančių socialinio būsto nuomos, motyvaciją integruotis į darbo rinką ir skatinti ieškoti galimybių gauti didesnes pajamas, jomis pasinaudoti užtikrinant, kad, esant trumpalaikiam pajamų padidėjimui, asmenys turėtų galimybę iš naujo būti įrašomi į Asmenų ir

šeimų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, sąrašą, įvertinus ankstesnį jų buvimo šiame sąrašė laikotarpį;

6) užtikrinti neįgaliųjų, turinčių judėjimo ar apsitarnavimo funkcijų sutrikimų, teisę į jiems pritaikytą socialinį būstą;

7) supaprastinti pasiūlymų pasinaudoti būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija teikimo tvarką.

Siekiant teisės aktų nuostatų suderinamumo, kartu teikiamas Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo Nr. IX-1675 17 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, kuris yra Įstatymo įgyvendinamasis teisės aktas.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą ir Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo Nr. IX-1675 17 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau kartu – Įstatymų projektai) parengė Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinės aprėpties departamento Paramos būstui skyriaus vedėjas Aloyzas Stapulionis (tel. 8 706 64 241, el. p. aloyzas.stapulionis@socmin.lt) ir šio skyriaus vyriausioji specialistė Justina Dzičkancaitė (tel. 8 706 68 219, el. p. justina.dzickancaite@socmin.lt).

3. Kaip šiuo metu reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Vadovaujantis šiuo metu galiojančiu Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymu (toliau – Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymas), išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija priskiriama prie paramos būstui išsinuomoti formų, o parama būstui įsigyti apibrėžiama tik kaip valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito ir / ar subsidijos valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito daliai apmokėti teikimas.

Asmenys turi teisę į paramą būstui įsigyti, jeigu, be kitų Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme nustatytų reikalavimų, jie neturi būsto nuosavybės teise pastaruosius 5 metus.

Asmenų, norinčių pasinaudoti parama būstui, duomenys apie gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje, o neturinčiųjų gyvenamosios vietos – apie savivaldybę, kurios teritorijoje gyvena, turi būti įrašyti į Lietuvos Respublikos gyventojų registrą.

Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme numatyta, kad tiek kreipiantis dėl socialinio būsto nuomos, tiek dėl būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos asmenims taikomi vienodi pajamų ir turto dydžiai.

Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme nustatytas baigtinis socialinio būsto fondo plėtros būdų sąrašas: statant naujus arba rekonstruojant ir pritaikant būsto paskirčiai esamus pastatus, perkant ar kitokiu būdu teisėtai įsigyjant gyvenamuosius namus, jų dalis, butus, savivaldybėms Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme nustatyta tvarka perimant valstybės reikmėms nereikalingas laisvas gyvenamąsias patalpas. Taip pat nustatyta, kad socialinio būsto fondo plėtra vykdoma perimant valstybės reikmėms nereikalingas gyvenamąsias patalpas, kuriose gyvena asmenys, tačiau nėra apibrėžta, ar šie asmenys privalo atitikti įstatyme nurodytus reikalavimus, taikomus asmenims, gaunantiems paramą būstui išsinuomoti.

Vadovaujantis Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymu, šeimos nariais taip pat laikomi asmenys, kurie teismo tvarka yra pripažinti šeimos nariais, t. y. tiek globojami (rūpinami) asmenys, tiek suaugę neįgalieji, gyvenantys kartu su savo tėvais ir teismo tvarka nepripažinti neveiksniais, šeimos nariais gali būti pripažinti tik teismo tvarka.

Šiuo metu jaunoms šeimoms, auginančioms vieną ar daugiau vaikų (įvaikių), pasinaudojusioms valstybės parama būstui įsigyti, apmokama 10 procentų suteikto valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito (ar šio kredito likučio) sumos.

Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymas nustato, kad pasiūlyti pasinaudoti būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija gali savivaldybės vykdomoji institucija, t. y. savivaldybės administracijos direktorius arba savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas. Taip pat nustatyta, kad asmenų ir šeimų, gaunančių būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensaciją, skaičius savivaldybėje nustatomas atsižvelgiant į valstybės biudžeto specialiąją tikslinę dotaciją savivaldybės biudžetui, skirtą būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensacijoms mokėti, ir būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensacijos dydį, todėl pasinaudoti būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija siūloma tik nedideliame asmenų skaičiui, atsižvelgiant į jų vietą sąrašė.

Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymas nustato, kad savivaldybės taryba turi teisę sumažinti nuomos mokesť arba nuo jo atleisti, kai asmenų ar šeimų gaunamos pajamos, tenkančios vienam asmeniui ar šeimos nariui per mėnesį, neviršija 1 valstybės remiamų pajamų (toliau – VRP) dydžio.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma:

1. Nustatyti, kad neįgalieji, gyvenantys kartu su savo tėvais, taip pat globėjai (rūpintojai) su kartu gyvenančiais globojamais (rūpinamais) asmenimis, kuriems nustatyta globa (rūpyba), t. y. tiek globėjai (rūpintojai) su kartu gyvenančiais globojamais (rūpinamais) nepilnamečiais asmenimis, tiek globėjai (rūpintojai) su kartu gyvenančiais globojamais (rūpinamais) pilnamečiais asmenimis, gali būti laikomi šeimos nariais, nereikalaujant teismo sprendimo. Taip būtų suteikta galimybė asmenims, kurie dėl savo negalios gyvena kartu su tėvais ar vienu iš tėvų, bei globėjams (rūpintojams) su kartu gyvenančiais globojamais (rūpinamais) asmenimis dėl paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti kreiptis iš karto, kai jiems šios paramos labiausiai reikia, nelaukiant teismo sprendimo, pagal kurį jie pripažįstami šeimos nariais. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad minėti asmenys, taip pat nesusituokę savo vaikų neauginantys pilnamečiai vaikai iki 24 metų, kurie mokosi bendrojo ugdymo mokyklose, profesinio mokymo įstaigose, aukštosiose mokyklose, bendrojo ugdymo mokyklas ar profesinio mokymo įstaigas baigę pilnamečiai vaikai nuo bendrojo ugdymo mokyklų ar profesinio mokymo įstaigų baigimo dienos iki tų pačių metų rugsėjo 1 dienos, kartu gyvenantys sutuoktinių ar asmens tėvai laikomi šeimos nariais, jeigu visi šie asmenys nurodyti prašyme suteikti paramą būstui įsigyti ar išsinuomoti, t. y. minėtiems asmenims suteikiama galimybė pasirinkti, ar dėl paramos būstui kreiptis savarankiškai, ar kartu su kitais Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme nurodytais asmenimis.

Atsižvelgiant į tai, kad 2016 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos civilinio kodekso pakeitimo įstatymas, kuriame, be kitų nuostatų, terminas „neveiksnius“ keičiamas į „neveiksnius tam tikroje srityje“, Įstatymo projektu, siekiant teisės aktų suderinamumo, taip pat siūloma Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme tikslinti šį terminą.

2. Nustatyti, kad vaikai, kuriems iki pilnametystės buvo nustatyta rūpyba, jei jie nurodyti prašyme suteikti paramą būstui įsigyti ar išsinuomoti, gali būti laikomi šeimos nariais iki 24 metų, jeigu mokosi bendrojo ugdymo mokyklose, profesinio mokymo įstaigose, aukštosiose mokyklose. Atsižvelgiant į tai, kad Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymu nustatyta, jog į

šeimoms sudėtį įskaitomi pilnamečiai vaikai iki 24 metų, jeigu jie mokosi bendrojo ugdymo mokyklose, profesinio mokymo įstaigose, aukštosiose mokyklose, siūlomu pakeitimu būtų sudarytos vienodos sąlygos šeimoms nariais būti tiek biologiniams pilnamečiams vaikams, tiek pilnamečiams vaikams, kuriems iki pilnametystės buvo nustatyta rūpyba. Įvertinus tai, kad būtent rūpyba (globa gali būti nustatyta tik vaikams iki keturiolikos metų) yra paskutinis vaiko, likusio be tėvų globos (rūpybos), gyvenimo etapas iki pilnametystės, Įstatymo projekte į šeimos sąvoką siūloma įtraukti tik pilnamečius vaikus, kuriems iki pilnametystės buvo nustatyta rūpyba.

3. Įvertinus Lietuvos Respublikos įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties 2 straipsnio 4 ir 26 dalių nuostatas, kuriose numatyta, kad Europos Sąjungos valstybės narės piliečio šeimos nariai ir šeimos nariai yra ne tik sutuoktiniai, bet ir asmenys, su kuriais sudaryta registruotos partnerystės sutartis, bei tai, kad nors Lietuvos Respublikoje nėra sukurtas mechanizmas partnerystei įteisinti, asmenys partnerystės sutartis gali sudaryti užsienyje, patikslinti jaunos šeimos ir šeimos sąvokas, įtraukiant į jas asmenis, sudariusius registruotos partnerystės sutartis.

4. Įteisinti galimybę savivaldybėms socialinio būsto fondo plėtrą vykdyti pernuomojant iš fizinių ar juridinių asmenų išsinuomotą tinkamą būstą ir tokiu būdu asmenis bei šeimas aprūpinti socialiniu būstu. Siekiant, kad dėl naujo socialinio būsto fondo plėtros būdo savivaldybių biudžetams finansinė našta netaptų nepakeliama, ir atsižvelgiant į ribotas savivaldybių galimybes prisidėti prie socialinio būsto fondo plėtros, siūloma, kad Vilniaus miesto ar rajono, Kauno miesto, Klaipėdos miesto, Palangos miesto ar Neringos savivaldybėms 70 procentų išsinuomotų būstų nuomos kainos būtų padengiama iš valstybės biudžeto, kitoms savivaldybėms – atsižvelgiant į tai, kad nuomos rinka jose yra kur kas mažesnė, ir, siekiant jas motyvuoti intensyviai ieškoti galimybių išsinuomotų būstus, siūloma padengti 80 procentų išsinuomotų būstų nuomos kainos. Likusi būsto nuomos mokesčio dalis būtų apmokama iš nuomininkų mokamo socialinio būsto nuomos mokesčio, apskaičiuojamo vadovaujantis Savivaldybės būsto, socialinio būsto nuomos mokesčių ir būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensacijos dydžio apskaičiavimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. balandžio 25 d. nutarimu Nr. 472 „Dėl Savivaldybės būsto, socialinio būsto nuomos mokesčių ir būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensacijos dydžio apskaičiavimo metodikos ir bazinio būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensacijos dydžio perskaičiavimo koeficiento patvirtinimo“, ir savivaldybės biudžeto lėšų. Skirtingi procentai savivaldybėms padengti tokią socialinio būsto fondo plėtrą siūlomi siekiant suvienodinti savivaldybių patiriamas išlaidas pernuomojant iš fizinių ar juridinių asmenų išsinuomotą tinkamą būstą, nes socialinio būsto nuomos kainos Vilniaus miesto (apie 1,29 Eur už kv. m) ar rajono (apie 0,72 Eur už kv. m), Kauno miesto (apie 0,91 Eur už kv. m), Klaipėdos miesto (apie 1,47 Eur už kv. m), Palangos miesto (apie 0,56 Eur už kv. m) ar Neringos (apie 1,28 Eur už kv. m) savivaldybėse yra didesnės nei kitose, pvz.: Kauno rajono (apie 0,45 Eur už kv. m), Klaipėdos rajono (apie 0,52 už kv. m), Akmenės r. (apie 0,13 Eur už kv. m), Alytaus m. (apie 0,33 Eur už kv. m), Anykščių r. (apie 0,19 Eur už kv. m), Joniškio r. (apie 0,2 Eur už kv. m). Todėl Vilniaus miesto ar rajono, Kauno miesto, Klaipėdos miesto, Palangos miesto ar Neringos savivaldybėse asmenys, kuriems savivaldybės išsinuomotas būstas bus pernuomojamas kaip socialinis būstas, mokėdami socialinio būsto nuomos mokestį, prisidės proporcingai didesne dalimi savivaldybei apmokant nuomojamo būsto nuomos kainą nei kitose savivaldybėse, kuriose socialinio būsto nuomos mokestis yra mažesnis.

Atsižvelgiant į tai, kad socialinio būsto fondo plėtrai (statant naujus arba rekonstruojant ir pritaikant būsto paskirčiai esamus pastatus, perkant ar kitokiu būdu įsigyjant

gyvenamuosius namus, jų dalis, butus) reikia didelių piniginių išteklių, siūlomas pakeitimas sudarytų sąlygas socialinio būsto fondą plėsti ir asmenis aprūpinti socialiniu būstu, panaudojant tam mažiau lėšų.

Savivaldybės tiesioginis dalyvavimas arba dalyvavimas per įgaliotą juridinį asmenį būsto nuomos rinkoje, atsižvelgiant į tai, kad savivaldybė yra patikima nuomininkė, kuriai reikia daug nuomojamų būstų, galbūt paskatintų privatų verslą, esant nuomojamų būstų paklausai, daugiau būstų statyti nuomai, o turimo būsto savininkai nebijotų būstus nuomoti rinkoje, nes atsakomybę už išnuomotą turtą prisiimtų savivaldybė arba jos įgaliotas juridinis asmuo.

Be to, siūlomas pakeitimas prisidėtų prie nelegalios būstų nuomos rinkos mažinimo ir jos skaidrinimo, nes rinkoje išsinuomoto būsto nuomos kainos dalis būtų dengiama iš valstybės biudžeto, jei būstas nuomojamas oficialiai, t. y. vadovaujantis teisės aktų reikalavimais.

5. Išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją, kuri pagal tikslą ir pobūdį (įsigijamas būstas nuosavybės teise) yra lygiavertė teikiamoms subsidijoms valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito daliai padengti, priskirti prie paramos būstui įsigyti formų.

Suvienodinus to paties pobūdžio paramos būstui formas, būtų suvienodinti ir asmenims, norintiems jomis pasinaudoti, nustatyti reikalavimai.

Įstatymo projektu siūlomas pakeitimas leistų užtikrinti, kad išperkamąją būsto nuomą galėtų pasinaudoti tie asmenys, kurie negali savarankiškai apsirūpinti būstu, tačiau turi finansinių galimybių tai padaryti, gaudami valstybės paramą. Asmenys, kurių gaunamos pajamos yra mažos, t. y. neviršija Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme nustatytų turto ir pajamų dydžių, taikomų nustatant asmenų teisę į paramą būstui išsinuomoti, nėra potencialūs išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos gavėjai, nes išperkamąją būsto nuomą teikiantys nuomotojai nėra suinteresuoti sudaryti išperkamosios būsto nuomos sutarčių su ypač mažas pajamas gaunančiais ir mažai turto turinčiais asmenimis dėl jų finansinio nestabilumo ir neužtikrintos galimybės kas mėnesį mokėti įmokas už būstą, todėl, padidinus pajamų ir turto dydžius asmenims bei šeimoms, kurie kreipiasi dėl išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos, jie atitiktų Atsakingojo skolinimo nuostatus, patvirtintus Lietuvos banko valdybos 2011 m. rugsejo 1 d. nutarimu Nr. 03-144 „Dėl Atsakingojo skolinimo nuostatų“ (toliau – Nuostatai), t. y. būtų laikomi finansiškai pajėgiais vykdyti piniginius įsipareigojimus.

Asmenims, nepriklausomai nuo to, kuriam laikotarpiui sudaryta išperkamosios būsto nuomos sutartis, išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija mokama tik tuo laikotarpiu, kol jie turi teisę į paramą būstui įsigyti – atitinka Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme nustatytus turto (įskaitant gautas pajamas) dydžius, t. y. atsakomybė ir rizika už būsto išsipirkimą tenka paramos gavėjui.

6. Nustatyti, kad nuo 2019 m. liepos 1 d. jaunosms šeimoms, neauginančioms vaikų ar vaikų, kuriems nustatyta nuolatinė globa (rūpyba), apmokama 15 procentų suteikto valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito (ar šio būsto kredito likučio) sumos. Atsižvelgiant į tai, kad, vadovaujantis Nuostatais, būsto kredito suma negali būti didesnė kaip 85 procentai įkeičiamo nekilnojamojo turto vertės, t. y. 15 procentų įsigijamo būsto vertės būsto kredito gavėjas turi sumokėti savo lėšomis, tačiau dauguma jaunų šeimų neturi santaupų savo lėšomis padengti šią dalį, siūlomas pakeitimas sudarytų sąlygas būstu apsirūpinti toms jaunosms šeimoms, kurios neturi piniginių lėšų pradiniam įnašui (15 procentų būsto kredito sumos) padengti, bet gali kas mėnesį mokėti būsto kredito įmokas. Siekiant prisidėti prie finansinių paskatų ir paslaugų vaikus auginančioms šeimoms plėtos bei demografinės Lietuvos Respublikos padėties gerinimo, nuo 2019 m. liepos 1 d. siūloma nustatyti, kad jaunosms šeimoms, auginančioms vaiką (vaikus) ir (ar) vaiką (vaikus), kuriems nustatyta nuolatinė globa (rūpyba), suteikiama proporcingai didesnė

subsidija: jaunoms šeimoms, auginančioms vieną vaiką ar vieną vaiką, kuriam nustatyta nuolatinė globa (rūpyba), ir šeimoms, kuriose vienas iš vaikų tėvų yra miręs, apmokama 20 procentų suteikto valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito (ar šio būsto kredito likučio) sumos, jaunoms šeimoms, auginančioms du vaikus (vaikus, kuriems nustatyta nuolatinė globa (rūpyba), – 25 procentai suteikto valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito (ar šio būsto kredito likučio) sumos, o jaunoms šeimoms, auginančioms tris ar daugiau vaikų (vaikų, kuriems nustatyta nuolatinė globa (rūpyba), – 30 procentų būsto kredito suteikto valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito (ar šio būsto kredito likučio) sumos.

Priėmus Įstatymo projektą, taip pat būtų skatinamas asmenų ir šeimų noras kurtis, gyventi ir dirbti Lietuvoje, o tai prisidėtų prie jaunų šeimų emigracijos mažinimo.

Įvertinus šiuos siūlomus pakeitimus ir tai, kad bus asmenų ir šeimų, kurie valstybės iš dalies kompensuojamus būsto kreditus gaus iki 2019 m. birželio 30 d., tačiau valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito suteikimo metu dar neturės teisės į subsidiją šio kredito daliai apmokėti, todėl dar nebus pasinaudoję subsidija, Įstatymo projektą svarbu papildyti pereinamosiomis nuostatomis ir numatyti, kad nuo 2019 m. liepos 1 d. įsigaliosiančios nuostatos, susijusios su subsidijų dydžių pakeitimais, taikomos asmenims ir šeimoms, gavusiems valstybės iš dalies kompensuojamus būsto kreditus nuo 2019 m. liepos 1 d. Atsižvelgiant į tai, Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad:

- valstybės iš dalies kompensuojamus būsto kreditus iki 2019 m. birželio 30 d. gavusiems asmenims ir šeimoms, neturėjusiems teisės į subsidiją valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito daliai apmokėti, kurie po 2019 m. liepos 1 d. tapo jaunomis šeimomis, auginančiomis vieną ar daugiau vaikų, ar šeimomis, kuriose vienas iš vaikų tėvų yra miręs, jeigu kreipimosi dėl subsidijos metu jų už praeitus kalendorinius metus deklaruotas turtas ir pajamos neviršija nustatytų turto ir pajamų dydžių, apmokama 10 procentų suteikto valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito likučio sumos;

- valstybės iš dalies kompensuojamus būsto kreditus iki 2019 m. birželio 30 d. gavusiems asmenims ir šeimoms, neturėjusiems teisės į subsidiją valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito daliai apmokėti, kurie po 2019 m. liepos 1 d. tapo šeimomis, auginančiomis tris ar daugiau vaikų, neįgaliaisiais arba šeimomis, kuriose yra neįgalieji, jeigu kreipimosi dėl subsidijos metu jų už praeitus kalendorinius metus deklaruotas turtas ir pajamos neviršija nustatytų turto ir pajamų dydžių, apmokama 20 procentų suteikto valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito likučio sumos;

- valstybės iš dalies kompensuojamus būsto kreditus iki 2019 m. birželio 30 d. gavusioms jaunoms šeimoms, auginančioms vieną ar daugiau vaikų, ar šeimoms, kuriose vienas iš vaikų tėvų yra miręs, pasinaudojusioms 10 procentų subsidija valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito daliai apmokėti, kurios po 2019 m. liepos 1 d. tapo šeimomis, auginančiomis tris ar daugiau vaikų, neįgaliaisiais arba šeimomis, kuriose yra neįgalieji, jeigu kreipimosi dėl subsidijos metu jų už praeitus kalendorinius metus deklaruotas turtas ir pajamos neviršija nustatytų turto ir pajamų dydžių, papildomai apmokama 10 procentų suteikto valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito likučio sumos.

Įvertinus tai, kad buvę likę be tėvų globos (rūpybos) asmenys, iki jiems sukanka 35 metai, ar jų šeimos jau kreipimosi dėl valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito metu turi teisę į subsidiją, galima teigti, kad jiems pereinamosios nuostatos neaktualios.

7. Atsižvelgiant į tai, kad periodiškai didinama minimalioji mėnesinė alga (2008 m. ji siekė 231,7 Eur, 2012 m. – 246,2 Eur, 2013 m. – 289,6 Eur, 2014 – 300 Eur, 2015 m. – 325 Eur, nuo 2016 m. sausio 1 d. – 350 Eur, nuo 2016 m. liepos 1 d. – 380 Eur, o nuo 2018 m. sausio 1 d. –

400 Eur) ir pragyvenimo lygis pagal bendrąjį vidaus produktą, kuris 2010 m. buvo 9 tūkst. eurų žmogui, o 2016 m. padidėjo iki 13,5 tūkst. eurų žmogui, Lietuvoje kyla, mažesnėse savivaldybėse gyvenantys asmenys ar didesnės šeimos, kuriose asmenys gauna minimaliąją mėnesinę algą, negali kreiptis dėl paramos būstui išsinuomoti, nes viršija Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme nustatytus pajamų dydžius. Todėl, atsižvelgiant į Asmens (šeimos) minimalių vartojimo poreikių dydžio skaičiavimo metodiką, patvirtintą Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. gegužės 10 d. įsakymu Nr. A1-236 „Dėl Asmens (šeimos) minimalių vartojimo poreikių dydžio skaičiavimo metodikos patvirtinimo“, pagal kurią apskaičiuotas asmens ir šeimos minimalių poreikių lygis, minėtus dydžius siūloma padidinti 20 procentų. Tai sudarytų sąlygas tokiems asmenims turėti galimybę kreiptis dėl paramos būstui išsinuomoti, o tiems, kurie ją naudojami, – jos neprarasti. Taip pat siūloma proporcingai didinti pajamų dydžius, kuriais vadovaujantis nustatoma asmenų teisė į paramą būstui įsigyti.

8. Įtvirtinti skirtingus pajamų dydžius, nustatant asmenų teisę į socialinio būsto nuomą ir nustatant asmenų teisę į būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją. Atsižvelgiant į tai, kad būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija naudojasi asmenys, kurie, gaudami valstybės paramą – rinkoje išsinuomoto būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją, gali ir patys prisidėti prie apsirūpinimo būstu, jiems taikomus pajamų dydžius siūloma nustatyti 30 procentų didesnius nei dydžius, kuriais vadovaujantis nustatoma teisė į socialinio būsto nuomą. Siūlomi pajamų dydžiai, kuriais vadovaujantis nustatoma asmenų ir šeimų teisė į būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją, pasirinkti vadovaujantis Asmens (šeimos) minimalių vartojimo poreikių dydžio skaičiavimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. gegužės 10 d. įsakymu Nr. A1-236 „Dėl Asmens (šeimos) minimalių vartojimo poreikių dydžio skaičiavimo metodikos patvirtinimo“, pagal kurią apskaičiuotas asmens ir šeimos minimalių poreikių dydis. Siūlomas pakeitimas suteiktų galimybę asmenims, kurie neturi teisės į socialinio būsto nuomą, nes viršija nustatytus pajamų ar turto dydžius, tačiau negali pasinaudoti valstybės iš dalies kompensuojamu būsto kreditu, nes neatitinka Nuostatuose nustatytų reikalavimų – gauna per mažai pajamų, kreiptis dėl būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos ir ją naudotis, tokiu būdu apsirūpinant būstu.

9. Patikslinti nuostatą, kad savivaldybės būsto fondo ir savivaldybės socialinio būsto fondo sąrašus tvirtina savivaldybės taryba, nustatant alternatyvą, jog tai padaryti gali ir savivaldybės tarybos įgaliota savivaldybės administracija. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas nustato, jog minėtus sąrašus gali tvirtinti tik savivaldybės taryba, o ji įprastai renkasi tik kartą per mėnesį, savivaldybėms kyla problemų, siekiant išnuomoti socialinius būstus, kurie prieš tai buvo įtraukti į savivaldybės būsto fondo sąrašą. Siūlomas pakeitimas suteiktų galimybę savivaldybėms operatyviau aprūpinti asmenis, turinčius teisę į socialinio būsto nuomą, socialiniu būstu, išvengiant atvejų, kai būstas, kol savivaldybės taryba dar nepatvirtino socialinio būsto fondo sąrašo, nors ir laisvas, dar nėra įtrauktas į šį sąrašą, todėl negali būti siūlomas asmenims.

10. Įvertinus tai, kad pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 29 straipsnio 1 dalį savivaldybės vykdomoji institucija yra tik savivaldybės administracijos direktorius ir savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas (pavaduotojai) (jei ši (šios) pareigybė (pareigybės) steigama (steigiamos) ir jeigu šiai (šioms) pareigybei (pareigybėms) suteikiami vykdomosios institucijos įgaliojimai), turintys viešojo administravimo teises ir pareigas, formuluotę „savivaldybės vykdomoji institucija“ siūloma keisti į „savivaldybės administracija“. Siūlomas pakeitimas suteiktų savivaldybėms daugiau savarankiškumo organizuojant savo darbą, susijusį su paramos būstui teikimu, ir, įvertinus tai, kad savivaldybės administracijos darbuotojų pareigybės tvirtina savivaldybės administracijos direktorius, tais atvejais, kai nebūtina, jog šią

funkciją atliktų administracijos direktorius ar jo pavaduotojas, ją galėtų atlikti kiti savivaldybės administracijos darbuotojai.

11. Atsižvelgiant į tai, kad asmenys ir šeimos, kurių gaunamos pajamos vienam asmeniui ar šeimos nariui per mėnesį šiek tiek viršija 1 VRP dydį, sumokėję nuomos mokestį už socialinio būsto nuomą, negali patenkinti savo minimalių poreikių, nustatyti, jogsavivaldybės taryba savivaldybės biudžeto sąskaita privalo sumažinti socialinio būsto nuomos mokestį arba nuo jo atleisti, jei pajamos, tenkančios vienam asmeniui ar šeimos nariui per mėnesį, neviršija 1,5 VRP dydžio, jeigu savivaldybės taryba nenustatė didesnės pajamų ribos. Tai suteiktų galimybę savivaldybėms sumažinti socialinio būsto nuomos mokestį ar nuo jo atleisti asmenis, kurių gaunamos pajamos jiems nesuteikia galimybių patenkinti minimalius poreikius. Siūlomas pakeitimas padėtų įgyvendinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, I prioriteto – darni, atsakinga ir sveika visuomenė – vieną iš krypčių – mažinti skurdą, socialinę atskirtį ir pajamų nelygybę.

12. Asmenys dėl socialinio būsto trūkumo šios paramos priversti laukti ne vienus metus, todėl, siekiant sudaryti sąlygas asmenims gauti paramą būstui tada, kai jos reikia, bei atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu savivaldybėms skiriamos valstybės biudžeto lėšos būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijoms mokėti neišnaudojamos, atsisakyti nuostatos, numatančios, kad asmenų, gaunančių būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją, skaičius savivaldybėje nustatomas atsižvelgiant į valstybės biudžeto specialiąją tikslinę dotaciją savivaldybės biudžetui, skirtą šioms kompensacijoms mokėti, ir būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos dydį. Tai sudarytų sąlygas asmenims operatyviau pasinaudoti būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija, nes jiems nebereikėtų laukti eilėje, t. y. asmenys, turintys teisę į būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją, kreiptųsi į savivaldybės administraciją pateikdami reikiamus dokumentus (prašymus, būsto nuomos sutartis ir kt.) ir, savivaldybės administracijai nustačius, kad jie turi teisę į paramą būstui, būtų mokama minėta kompensacija. Priėmus siūlymą, asmenys, norintys pasinaudoti būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija, nebūtų įrašomi į Asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti, sąrašą, todėl jo pavadinimas keičiamas į Asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, sąrašą.

13. Siekiant didinti asmenų, laukiančių paramos būstui išsinuomoti, motyvą integruotis į darbo rinką ir gauti didesnes pajamas nesibaiminant, kad laikinas pajamų padidėjimas neleis gauti paramos būstui, kurios laukta ne vienus metus, siūloma papildyti Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo nuostatas, nustatant teisę asmenims, kurie dėl padidėjusių pajamų praranda teisę į paramą būstui išsinuomoti ir išbraukiami iš Asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, sąrašo, iš naujo būti įrašytiems į šį sąrašą, įskaitant jų ankstesnio buvimo šiame sąrašo laikotarpį, jeigu jų vertinamų pajamų ir turto metiniai dydžiai kreipimosi metu neviršija Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme nustatytų turto (įskaitant gautas pajamas) dydžių ir jei nuo jų išbraukimo dienos yra praėję ne daugiau kaip 3 metai. Be to, įvertinus tai, kad asmenų, nuomojančių socialinį būstą, turtui ar pajamoms daugiau kaip 25 procentais viršijus Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme nustatytus turto ar pajamų dydžius, minėtame įstatyme numatyta tam tikra lengvata (esant jų prašymui ir savivaldybės tarybos sprendimui, šis būstas jiems nuomojamas kaip savivaldybės būstas rinkos kainomis (pirmus metus apskaičiuojant nuomos mokestį, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. balandžio 25 d. nutarimą Nr. 472 „Dėl Savivaldybės būsto, socialinio būsto nuomos mokesčių ir būsto nuomos ar išperkamosios būsto

nuomos mokesčių dalies kompensacijos dydžio apskaičiavimo metodikos ir bazinio būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensacijos dydžio perskaičiavimo koeficiento patvirtinimo“, privalomai taikomas tik 1,2 savivaldybės tarybos nustatomas rinkos pataisos koeficientas), siūlomas pakeitimas sudarytų sąlygas užtikrinti lygiateisiškumo principą asmenims, įrašytiems į Asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, sąrašą, jiems taip pat suteikiant tam tikrą lengvatą – galimybę per 3 metų laikotarpį po išbraukimo iš minėto sąrašo dienos, sumažėjus jų turtui ir pajamoms, iš naujo būti įrašytiems į šį sąrašą ir toliau laukti socialinio būsto nuomos. Gražinimo į sąrašus terminas (3 metai) pasirinktas atsižvelgiant į asmenų, laukiančių paramos būstui išsinuomoti, pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

Atsižvelgiant į tai, kad, suteikus galimybę asmenims iš naujo būti įrašytiems į Asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, sąrašą, įskaitant ankstesnį jų buvimo šiame sąrašė laikotarpį, gali kilti asmenų, esančių sąrašė, nepasitenkinimas (tikėtina, kad pasislinks jų eilė sąrašė), Įstatymo projekte taip pat siūloma nustatyti, kad sudaromas Asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, sąrašo priedas, skelbiamas savivaldybės interneto svetainėje. Šiame priede būtų saugoma informacija apie asmenis, išbrauktus iš Asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, sąrašo (taip pat ir buvimo sąrašė laikotarpis iki išbraukimo), 3 metus nuo išbraukimo iš sąrašo dienos, t. y. tol, kol šie asmenys turi galimybę iš naujo būti įrašyti į minėtą sąrašą. Tai sudarytų sąlygas užtikrinti aiškią ir skaidrią sąrašo sudarymo tvarką bei asmenų, esančių sąrašė, eilės numerio nustatymą.

14. Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, siūloma papildyti Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo nuostatas nurodant, kad socialinio būsto fondo plėtra, be kita ko, vykdoma perimant valstybės reikmėms nereikalingas gyvenamąsias patalpas, kuriose gyvena asmenys, turintys teisę į socialinio būsto nuomą, vadovaujantis Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymu. Šis Įstatymo projektu siūlomas papildymas nekeičia dabar galiojančio teisinio reguliavimo, nes, atsižvelgiant į tai, kad socialinio būsto fondą sudaro tie savivaldybės būstai, kurie nuomojami asmenims, gaunantiems mažas pajamas ir turintiems mažai turto, t. y. socialiniai būstai, į socialinio būsto fondą negali būti įtrauktos savivaldybių perimtos valstybės reikmėms nereikalingos gyvenamosios patalpos, kuriose gyvena asmenys, kurių pajamos ir turtas viršija Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme nustatytus dydžius. Patalpos, kuriose gyvena minėti asmenys, įtraukiamos į savivaldybės būsto fondą, kurio sudarymo Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymas nereguliuoja. Įstatymo projektu siūlomas patikslinimas leistų tiksliai apibrėžti socialinio būsto fondo plėtros būdus bei įgyvendinti Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtintą nuostatą, kad teisėkūroje vadovaujamasi aiškumo principu, reiškiančiu, jog teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas.

15. Nustatyti, kad išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija mokama ne ilgiau kaip 30 metų nuo išperkamosios būsto nuomos sutarties sudarymo ir įregistravimo Nekilnojamojo turto registre dienos. Įvertinus tai, kad išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją Įstatymo projektu siūloma priskirti prie paramos būstui įsigyti formų, o Nuostatuose nurodyta, jog maksimali būsto kredito trukmė neturi viršyti 30 metų, šis pakeitimas nustatytų vienodas sąlygas asmenims, kurie kreipiasi dėl valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito, ir asmenims, kurie kreipiasi dėl išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos.

16. Atsižvelgiant į tai, kad dėl paramos būstui išsinuomoti kreipiasi pažeidžiamiausios asmenų grupės, kurios dėl gaunamų mažesnių pajamų negali savarankiškai apsirūpinti būstu ir tam tikrais atvejais dėl socialinių įgūdžių stokos laiku neįvykdo Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti

įstatyme nustatytos pareigos deklaruoti turtą ir gautas pajamas, o tai lemia jų teisės į paramą būstui išsinuomoti praradimą. Įstatymo projektu siūloma nustatyti svarbias priežastis, kai asmenys, laiku neįvykdę savo pareigos deklaruoti turtą ir gautas pajamas, neišbraukiami iš Asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, sąrašo arba su jais nenutraukiama socialinio būsto nuomos sutartis. Įstatymo projektą taip pat siūloma papildyti nuostata dėl pareigos asmenims ir šeimoms iki einamųjų metų birželio 1 dienos apie tai informuoti savivaldybės administraciją, pateikti minėtas priežastis pagrindžiančius dokumentus ir deklaruoti turimą turtą (įskaitant gautas pajamas).

17. Atsižvelgiant į tai, kad praktikoje dažni atvejai, kai dėl socialinio būsto nuomos kreipiasi šeima, kurioje motina arba tėvas vieni augina vaiką (vaikus), arba šeima, auginanti vaiką, o vadovaujantis šiuo metu galiojančiu teisiniu reguliavimu tokiai šeimai priklausytų socialinis būstas, kurio naudingojo ploto normatyvas yra ne daugiau kaip 28 kvadratiniai metrai, kai motina arba tėvas vieni augina vaiką, arba ne daugiau kaip 42 kvadratiniai metrai, kai abu tėvai augina vaiką, vienas iš tėvų arba abu tėvai kartu su vaiku gyvena vieno kambario socialiniame būste, siūloma nustatyti, kad nuomojant socialinį būstą būtina atsižvelgti į tai, kad būtų suteikta galimybė atskirus kambarius turėti ne tik neįgaliesiems, asmenims, sergantiems sunkiomis lėtinių ligų, įrašytų į Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintą sąrašą, formomis, skirtingų lyčių vyresniems kaip 9 metų vaikams, taip pat vyresniems kaip 9 metų vaikams, gyvenantiems su tėvais. Siūlomas pakeitimas leistų užtikrinti Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme įtvirtintą vaiko teisę būti sveikam – suteikti vaikui sveiką ir saugią aplinką, teisę į gyvenimo sąlygas, būtinas jo fiziniam, protiniam, dvasiniam, doroviniam vystymuisi, kurias turi užtikrinti ne tik tėvai, bet ir valstybės bei vietos savivaldos institucijos.

18. Atsižvelgiant į tai, kad asmenų gautos (negrąžintos) paskolos nėra naudojamos apsirūpinti būstu, išskyrus atvejus, kai paskola skirta būstui įsigyti, siūloma įtvirtinti, kad, nustatant asmenų teisę į paramą būstui įsigyti ar išsinuomoti, į asmenų turtą ar pajamas neįskaitomos gautos (negrąžintos) paskolos ar jų dalys. Asmenys, gavę paskolas būstui įsigyti, parama būstui išsinuomoti negalės pasinaudoti, atsižvelgiant į Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo reikalavimą – neturėti Lietuvos Respublikos teritorijoje nuosavybės (bendrosios nuosavybės) teisę būsto. Siūlomas pakeitimas suteiktų galimybę asmenims, pasiėmusiems paskolas kitiems tikslams ir negalintiems patiems apsirūpinti būstu, kreiptis dėl paramos būstui, o ja besinaudojantiems – jos neprarasti.

19. Kredito įstaigų steigimąsi ir vertimąsi kredito įstaigų veikla reglamentuoja 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/36/ES dėl galimybės verstis kredito įstaigų veikla ir dėl riziką ribojančios kredito įstaigų ir investicinių įmonių priežiūros, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2002/87/EB ir panaikinamos direktyvos 2006/48/EB bei 2006/49/EB (toliau – Direktyva 2013/36/ES). Pagal šios direktyvos 33 straipsnį valstybėms narėms nustatyta pareiga užtikrinti, kad I priede išvardytų rūšių veikla (taip pat ir kreditų nekilnojamajam turtui įsigyti teikimas) jų teritorijose, steigdama filialus arba teikdama paslaugas pagal 35 straipsnį, 36 straipsnio 1, 2 ir 3 dalis, 39 straipsnio 1 ir 2 dalis ir 40–46 straipsnius, gali užsiimti bet kuri kredito įstaiga, kuriai veiklos leidimą išdavė ir kurią prižiūri kitos valstybės narės kompetentingos valdžios institucijos, jeigu tokia veikla yra numatyta leidime. Atsižvelgiant į tai, kitose valstybėse narėse įsisteigusios kredito įstaigos pagal šiuo metu galiojančią teisinį reguliavimą būtų diskriminuojamos ir negalėtų laisvai teikti savo paslaugų asmenims bei šeimoms, siekiančioms gauti būsto kreditus, o tai prieštarautų Direktyvai 2013/36/ES, todėl siūloma atsisakyti reikalavimo, kad valstybės iš dalies kompensuojamus būsto kreditus gali teikti kredito įstaigos, įregistruotos Lietuvos Respublikoje.

20. Įvertinus tai, kad neįgaliesiems, turintiems judėjimo ar apsitarnavimo funkcijų sutrikimų, sudėtingiau dalyvauti visuomenės gyvenime, jiems ypač svarbu gyventi specialiai pritaikytuose socialiniuose būstuose, kurie kiek įmanoma mažiau apribotų jų judėjimo galimybę, siūloma nustatyti, kad asmenims, gyvenantiems savivaldybės išnuomotame socialiniame būste ir turintiems teisę į socialinio būsto nuomos sąlygų pagerinimą, jeigu asmuo ar šeimos narys tampa neįgalus ir dėl judėjimo ar apsitarnavimo funkcijų sutrikimų jam (šeimai) turi būti nuomojamas specialiai pritaikytas socialinis būstas, toks socialinis būstas turi būti suteikiamas nesilaikant eiliškumo. Taip būtų sudarytos sąlygos užtikrinti neįgaliųjų, turinčių judėjimo ar apsitarnavimo funkcijų sutrikimų, teisę į tinkamą, t. y. pritaikytą, būstą ir į galimybę lygiomis teisėmis su kitais asmenimis dalyvauti visuomenės gyvenime.

21. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas nenustato galimybės inžinerinius statinius parduoti pirmenybę teikiant gyvenamųjų namų savininkams, jie gali būti parduodami tik aukciono būdu, o pirkimo–pardavimo sutartis pasirašoma su didžiausią kainą pasiūliusiu aukciono dalyviu. Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad minėti statiniai parduodami pirmenybę teikiant jais teisėtai besinaudojantiems asmenims. Taip būtų sudarytos sąlygos tokius inžinerinius statinius, kaip šulinys, tvora, lauko tualetas ir pan., parduoti gyvenamųjų namų savininkams, kurie ir naudojami šiais inžineriniais statiniais.

22. Atsižvelgiant į nekilnojamojo turto rinkos tendenciją – būstų kainų augimą, Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad savivaldybės būsto ir pagalbinio ūkio paskirties pastatų pirkimo–pardavimo sutartis sudaroma ne vėliau kaip per metus nuo turto vertinimo įmonės (turto vertintojų) parduodamo savivaldybės būsto ir pagalbinio ūkio paskirties pastatų vertinimo ataskaitos pateikimo dienos. Taip būtų sudarytos sąlygos išvengti konfliktinių situacijų tarp savivaldybės ir asmenų, pageidaujančių pirkti savivaldybės būsto ir pagalbinio ūkio paskirties pastatus už kainą, kuri buvo nustatyta vertinimo ataskaitoje, pateiktoje prieš kelerius metus, nors būstų kainos jau bus pasikeitusios – neatitiks rinkoje esančių kainų.

23. Siūloma nustatyti, kad asmenys, nutraukę savivaldybės būsto ir pagalbinio ūkio paskirties pastatų įsigijimo procedūrą, ne vėliau kaip per metus nuo nutraukimo dienos privalo padengti savivaldybės išlaidas, susijusias su parduodamo savivaldybės būsto ir pagalbinio ūkio paskirties pastatų vertės nustatymu. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas tokią pareigą numato tik asmenims, įsigyjantiems savivaldybės būsto ir pagalbinio ūkio paskirties pastatus, siūlomas pakeitimas suteiktų galimybę savivaldybei to reikalauti ir iš asmenų, kurių prašymu buvo atliktas savivaldybės būsto ar pagalbinio ūkio paskirties pastatų turto vertinimas, tačiau tie asmenys persigalvojo juos įsigyti.

24. Siekiant mažinti Vyriausybės priimamų teisės aktų skaičių, siūloma nustatyti, kad socialinio būsto nuomos sutarties pavyzdinę formą tvirtina ne Vyriausybė, o socialinės apsaugos ir darbo ministras.

25. Atsižvelgiant į jungtuko „ar“ reikšmę, atlikti redakcinio pobūdžio pakeitimą, formuluotę „būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensacija“ pakeičiant į formuluotę „būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija“. Šią formuluotę siūloma tikslinti ir Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo Nr. IX-1675 17 straipsnyje.

Siūloma Įstatymo projekto nuostatų, susijusių su subsidijų valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito daliai apmokėti dydžių padidiniu, įsigaliojimo data – 2019 m. liepos 1 d., kitų Įstatymo projekto nuostatų ir Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo Nr. IX-1675 17 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto – 2019 m. sausio 1 d.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Numatomos teisinio reguliavimo pasekmės aptartos šio aiškinamojo rašto 4 punkte.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti įstatymai įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės. Įstatymo projekto antikorupcinis vertinimas atliktas vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatomis, nes juo numatoma reguliuoti visuomeninius santykius, susijusius su subsidijų, dotacijų, kompensacijų ir kitų išmokų mokėjimu iš valstybės biudžeto.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projekte siūlomas naujas socialinio būsto fondo plėtros būdas – tinkamų būstų nuoma iš fizinių ar juridinių asmenų ir jų pernuomojimas asmenims, laukiantiems socialinio būsto nuomos, – suaktyvins būsto nuomos rinką ir konkurenciją joje.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siūlomoms Įstatymo projekto nuostatoms įgyvendinti kartu su Įstatymo projektu teikiamas Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo Nr. IX-1675 17 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimus. Įstatymo projekte tikslinamos jaunos šeimos, savivaldybės būsto, socialinio būsto, šeimos, tinkamo būsto ir valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito sąvokos derinamos su Valstybine lietuvių kalbos komisija.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės normas.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija turės parengti ir iki įsigaliojant Įstatymo projektui Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateikti tvirtinti:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. balandžio 25 d. nutarimo Nr. 472 „Dėl Savivaldybės būsto, socialinio būsto nuomos mokesčių ir būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensacijos dydžio apskaičiavimo metodikos ir bazinio būsto nuomos

ar išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensacijos dydžio perskaičiavimo koeficiento patvirtinimo“ pakeitimo projektą;

2) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. balandžio 1 d. nutarimo Nr. 325 „Dėl Valstybės iš dalies kompensuojamų būsto kreditų teikimo ir subsidijų valstybės iš dalies kompensuojamų būsto kreditų daliai apmokėti teikimo tvarkos aprašo ir Bankų ar kitų kredito įstaigų atrankos valstybės iš dalies kompensuojamiems būsto kreditams teikti tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo projektą;

3) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. vasario 18 d. nutarimo Nr. 173 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 4 punktą“ pakeitimo projektą;

4) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. vasario 18 d. nutarimo Nr. 177 „Dėl socialinio būsto nuomos sutarties pavyzdinės formos patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios projektą.

Priėmus Įstatymo projektą, iki jam įsigaliojant Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija turės parengti ir socialinės apsaugos ir darbo ministras – patvirtinti:

1) Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2015 m. balandžio 10 d. įsakymo Nr. A1-195 „Dėl Prašymų suteikti paramą būstui įsigyti ar išsinuomoti nagrinėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimą;

2) Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009 m. birželio 9 d. įsakymo Nr. A1-381 „Dėl Savivaldybių funkcijoms atlikti skirtų lėšų paskirstymo, pervedimo, naudojimo ir duomenų pateikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimą;

3) Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2008 m. lapkričio 28 d. įsakymo Nr. A1-387 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, skirtų specialioms tikslinėms dotacijoms socialinėms išmokoms, kompensacijoms, socialinei paramai mokiniams ir socialinėms paslaugoms administruoti, naudojimo ir atsiskaitymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimą;

4) Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. liepos 13 d. įsakymo Nr. A1-193 „Dėl Specialių tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams lėšų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“ pakeitimą;

5) bazinį būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos dydį;

6) asmenų ir šeimų, nuomojančių socialinį būstą ar gaunančių būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją, apskaitos tvarką;

7) socialinio būsto fondo plėtos, savivaldybėms nuomojant būstą rinkoje, įgyvendinimo tvarką;

8) socialinio būsto nuomos sutarties pavyzdinę formą.

Pritarus Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo Nr. IX-1675 17 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui, iki jam įsigaliojant Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija turės parengti ir socialinės apsaugos ir darbo ministras – patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. birželio 27 d. įsakymo Nr. A1-183 „Dėl kai kurių socialinei paramai gauti reikalingų formų patvirtinimo“ pakeitimą.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projektu siūlomoms nuostatomis, susijusioms su parama būstui išsinuomoti, įgyvendinti 2019 metais iš valstybės biudžeto papildomai prireiks 0,9 mln. eurų, iš viso 1,7 mln. eurų.

Įstatymo projektu siūlomoms nuostatomis, susijusioms su subsidijų valstybės iš dalies kompensuojamų būsto kreditų daliai apmokėti dydžių padidiniu, įgyvendinti 2019 metais iš valstybės biudžeto papildomai prireiks 5,1 mln. eurų, iš viso 7,7 mln. eurų.

Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo Nr. IX-1675 17 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui įgyvendinti valstybės, savivaldybės ir kitų įsteigtų fondų lėšų neprireiks.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymų projektus, specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas ir sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, yra „socialinis būstas“, „Asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, sąrašas“, „socialinio būsto fondo plėtra“, „jauna šeima“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Lietuvos Respublikos
Socialinės apsaugos ir darbo ministras

Linas Kukuraišis

Teisės skyriaus
vedėjas/padaraduotoja

Milda Barcišaitė

2018-05-22

Kalba suvarkyta
2018-05-22